

Studia Theologica Scepusiensia Nr. I. Znaky časov. Zbornik referátov z interdisciplinárneho seminára, Spišské Podhradie – Spišska Kapitula 1998, str 114.

2 lipca 1995 roku Ojciec święty Jan Paweł II po kanonizacji Męczenników Koszyckich w czasie Mszy świętej w Koszycach i po spotkaniu ze słowacką wspólnotą greckokatolików w Preszowie przybył wieczorem do Spisskiej Kapituly, aby tam spędzić noc w jednej z kanonii tego szczególnego historycznego kompleksu architektonicznego. Wyraźnie już odprężony po wysiłku całego dnia, a także zachwycony pięknem tego zakątka, witając zgromadzonych, powiedział: *Wiedziałem, co to jest Spisz i wiedziałem, co to jest kapitula, ale nie rozumiałem, co to jest Spišska Kapitula. Teraz już wiem* (słowa Papieża cytowane z pamięci).

Nie wszyscy mają okazję poznać Spišską Kapitulę do niej przybywając, ale ośrodek naukowy, gromadzący się przy seminarium duchownym w Spisskiej Kapitule pozwala nam się rozpoznać dzięki wydanemu w roku 1998 pierwszemu numerowi Spisskich Studiów Teologicznych (*Studia Theologica Scepusiensia*).

Na okładce zgrabnie wydanego tomiku widnieje kolorowe zdjęcie spisskiej Katedry, która w kompleksie Spisskiej Kapituly jest elementem najwspanialszym. Po prawej stronie Katedry widnieje niewielki fragment zabudowań seminarium duchownego, które przygotowywało do kapłaństwa kandydatów trzech diecezji słowackich (archidiecezja koszycka jest w trakcie rozbudowy własnego seminarium i każdego roku większa ilość roczników studiuje już w Koszycach).

Seminarium pod względem naukowym stanowi Instytut Teologiczny w ramach Uniwersytetu Komenskigo w Bratysławie i ten to Instytut zorganizował w dniu 27 lutego 1998 roku seminarium interdyscyplinarne, którego tematem wiodącym był problem znaków czasu. Organizatorem seminarium był jeden z wykładowców Instytutu, doktor teologii i licencjat Franciszkańskiego Studium Biblijnego w Jerozolimie, Anton Tyrol, który także jest głównym redaktorem recenzowanego numeru Studiów.

Otrzymujemy więc zbiór referatów od strony różnych dyscyplin naukowych dotyczących wspólnego tematu znaków czasu. Zbiór ten jest równocześnie wizytówką Instytutu Teologicznego w Spisskiej

Kapitulę, świadczącą o tym, że ośrodek ten, rozpoczynający wszystko od nowa po upadku komunizmu na Słowacji, rozwija się, krzepnie, ma swoje osiągnięcia i może się już poważnie liczyć. Dla Wydziału Teologicznego Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie, który także przyczynił się do rozwoju kadry naukowej seminariów duchownych na Słowacji, jest to prawdziwą radością.

Po wprowadzeniu napisanym przez spisskiego biskupa diecezjalnego, profesora Franciszka Tondrę następują artykuły (referaty), ułożone alfabetycznie według nazwisk autorów. Pierwszy dotyczy znaków czasu w sprawowaniu liturgii (autor: A. Akimjak). Sprawowanie liturgii, które jest uobecnianiem w czasie dzieła, które Chrystus spełnił podczas swego ziemskiego życia, dokonuje się w znakach i symbolach, których znaczenie według Bożej pedagogiki zbawienia tkwi w dziele stworzenia i w ludzkiej kulturze.

S. Boržík pisze o relacji między świętością, realizowaną przez poszczególne wierzących, a epoką ich życia. Każdy święty charakteryzuje się indywidualnym kształtem swej świętości, ale każdy święty oznaczony jest również pieczęcią swego czasu. Artykuł ujmuje formy świętości w dynamice znaków czasu.

Kolejny artykuł poświęcony jest islamowi (autor: F. Dluhoš). Jest to przedstawienie podstawowych wiadomości o islamie, jego założycielu, wierze i organizacji. Końcowa część przedłożenia zatytułowana została *Islam a my*, porusza zagadnienie dialogu międzyreligijnego, przedstawia naukę Soboru Watykańskiego II o islamie i naukę Koranu o Jezusie.

Alojz Frankovský, który studiował na Wydziale Teologicznym Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie, pisze o niektórych przyczynach braku zaufania względem metody historyczno krytycznej, która oddaje wielkie usługi w badaniu Pisma Świętego, ale nie może być stosowana bezkrytycznie i wyłącznie. Wtedy bowiem zamiast budować wiarę może przyczyniać się do jej niszczenia. Autor przytacza wypowiedzi i problemy, które ilustrują zgubne skutki absolutyzowania metody historyczno krytycznej.

Kolejny artykuł wyraźnie nawiązuje do tematu seminarium i rozpatruje teologię znaków czasu w kontekście dialogu Kościoła ze światem (autor: P. Janál). Autor rozważa najpierw problematykę dialogu, a następnie przechodzi do teologii znaków czasów, która rozwinęła się po Drugim Soborze Watykańskim. Teologia ta rozwija się w kontekście spojrzenia na Kościół i na świat, w którym Kościół egzystuje, a także w kontekście spojrzenia na ich wzajemny stosu-

nek, wyrażający się dialogiem. W końcowej części artykułu autor omawia rolę Ducha Świętego w dialogu Kościoła ze światem.

J. Jarab pisze o duszpasterskiej analizie socjologicznej, przeprowadzanej na zajęciach seminarium liturgiczno-pastoralnego dla piątego i siódmego roczniaka Instytutu Teologicznego w roku akademickim 1997/98. Jest to socjologiczna analiza znaków czasu, przy której trzeba uwzględnić trzy parametry: teorię, metodę i fakty. W artykule podane są konkretne problemy i odpowiadające im pytania, przeznaczone do przeanalizowania.

Znamiona czasów a wiarygodność Objawienia chrześcijańskiego to temat kolejnego artykułu, którego autorem jest M. Mikołášik. Autor rozważa najpierw problem znaku od strony filozofii i teologii fundamentalnej i ukazuje potrzebę takiej kategorii. W części drugiej przechodzi do nauki Soboru Watykańskiego II, w której podkreślono Znak, jakim Jest Chrystus. Część trzecia poświęcona została przejściu od tego podstawowego Znaku do współczesnych znaków czasu, które uwarunkowane są tym podstawowym Znakiem i z niego czerpią swą identyczność. Znaki czasów są kontynuacją Znaku we współczesnym świecie, stąd nie każdy fakt może być uznany za znak czasu w teologicznym rozumieniu tego zagadnienia. Znaki czasów muszą być ukierunkowane na Chrystusa, one mają wyostrzyć spostrzeżenie działania Bożego w czasie obecnym. Uwzględnienie znaków czasu strzeże od pasywnego tkwienia w tradycji i prowadzi do świadczenia o wiarygodności Objawienia chrześcijańskiego.

S. Mordel przedstawia zagadnienie zatytułowane *Prawda obiektywna i jej relacja normatywna w stosunku do prawdy subiektywnej*. Rozważania w dużej mierze poświęcone zagadnieniom etycznym i anarchii moralnej, która w naszym wieku wystąpiła w wydaniu hitlerowskim i komunistycznym, prowadzą do konkluzji, że prawda obiektywna formuje subiektywne zapatrywania, stawia im normy i zasady, dzięki którym człowiek może budować swoją egzystencję.

Kolejne opracowanie ma charakter homiletyczny i zajmuje się zagadnieniem dialogu w homilii. Boże objawienie ma strukturę dialogu, dzięki Soborowi i Pawłowi VI Kościół coraz lepiej rozumie fenomen dialogu, dla którego trzeba także znaleźć miejsce w homilii, której etymologia wywodzi się z greckiego homilein, co oznacza rozmowę.

Biskup Franciszek Tondra w artykule o relatywizmie w prawdzie i postępowaniu zajmuje się etyką sytuacyjną. Niekatolicka etyka sytuacyjna odrzuca obiektywne i niezmiennie prawa Boże, natomiast katolicka etyka sytuacyjna jest odpowiedzialnością wobec Boga i wobec dobra.

W ramach tej odpowiedzialności w poszczególnych przypadkach konkretyzuje się treść przykazania, a ta konkretyzacja powinna bronić przed legalizmem. Niezwykle ważne jest w tym układzie wychowanie sumienia.

Ostatni artykuł, napisany przez Antona Tyrola omawia zagadnienie znaków czasu jako biblijnej, soborowej i praktycznej kategorii. W części biblijnej artykułu autor przedstawia znaczenie greckiego *semeion* i hebrajskiego *'ot* w tekstach biblijnych i rabinistycznych. W drugiej części omówione są znaki czasów jako kategoria soborowa. Autor przede wszystkim przytacza występowanie tego określenia w dokumentach soborowych. Znaki czasu jako kategoria teologiczna pozwalają na zachowanie wierności wobec Ewangelii i Kościoła przy równoczesnym odważnym przystosowaniu głoszenia prawdy chrześcijańskiej do współczesnej mentalności.

Na końcu omawianego numeru Studiów umieszczono jeszcze fragmenty dyskusji, jaka miała miejsce w czasie sympozjum, znajdują się tu pytania i odpowiedzi po referatach A. Frankovský'ego, A. Tyrola i biskupa F. Tondry.

Po zapoznaniu się z treścią publikacji, należy życzyć środowisku naukowemu Spisskiej Kapituły dalszych numerów rozpoczętych już Studiów i dalszych interdyscyplinarnych sympozjów, które mogłyby dostarczać materiałów do druku.

Ks. Tomasz Jelonek